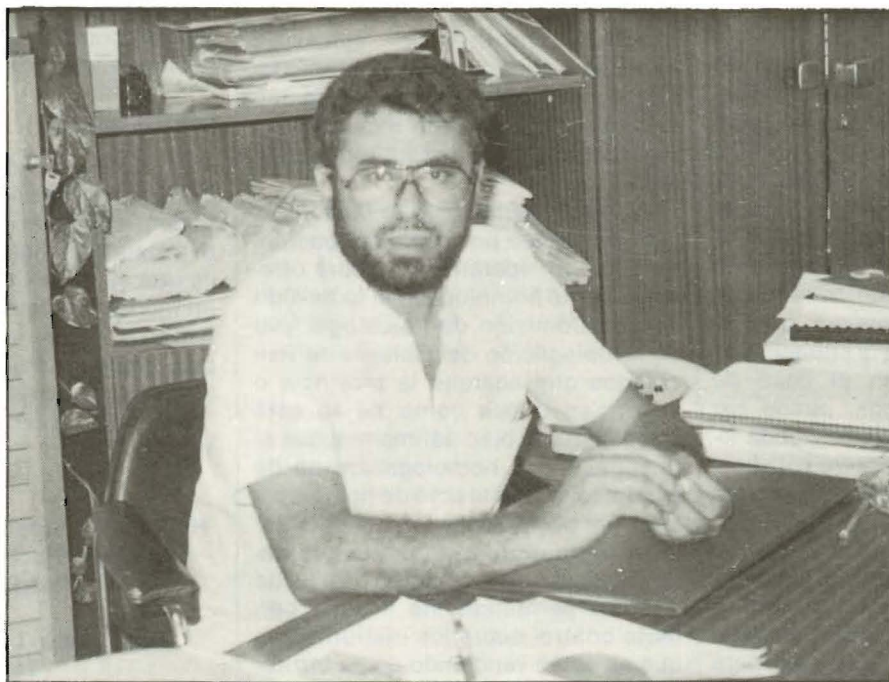

JOSEP LLUÍS DOMÈNECH I ZORNOZA

Director de l'Institut Municipal d'Educació de València

Josep Lluís Domènech i Zornoza és professor d'EGB i Llicenciat en Psicologia; conta, a més a més, amb les titulacions de Pedagogia Terapèutica i Pertorbacions de l'Audició i Llenguatge.

Entre d'altres mèrits té al seu abast la realització de la primera tesi presentada en la nostra llengua a la Facultat de Psicologia de València. Als 33 anys ha fet un llarg camí des d'Alberic, poble on va nàixer, passant per la direcció del centre d'Educació Especial Marqués de Dos Aguas, tenint una breu etapa com a psicòleg del SOEV, i a les hores d'ara com a director del IME de València.

Equip de Redacció

L'actual Institut Municipal d'Educació és conseqüència d'una evolució des de la seua aparició fins ara. Ens podries explicar com ha estat aquest procés?

L'actual institut arranxa d'una institució que ve de l'any 1940, quan es crea l'Escola Municipal d'Orientació i Aprofitament. Aquesta escola és independent de l'Ajuntament i té com a objectiu prioritari seleccionar i orientar professionalment els xiquets ben dotats de la ciutat, exercir una teràpèutica pedagògica als xiquets intel·lectualment deficients, investigar al camp de la psicologia infantil en relació als xiquets de la ciutat de València i executar un assessorament i guia dels becaris de l'Ajuntament de València durant els seus estudis, tant a l'àmbit del segon ensenyament com al del ensenyament superior i professional.

Des de l'aparició de la nova Llei General d'Educació, als anys 70, l'Escola Municipal té una transformació d'acord a la nova situació i es converteix en l'Institut Municipal d'Orientació, on la principal tasca és la relativa a investigació i documentació psicopedagògica i, a la fi, a donar una orientació escolar i professional als xiquets que assisteixen a centres de la ciutat de València. Per tant, s'actua prioritàriament sobre vuitè d'EGB, curs que es re-estructura a partir d'aquesta Llei General d'Educació. L'Institut Municipal d'Educació funciona d'aquesta manera fins el curs 82-83, on l'Ajuntament de València crea l'Institut Municipal d'Educació basant-se en les experiències ja esmentades.

¿Quina és la funció que l'institut fa a partir del curs 82-83? Doncs ahí estem, treballar per l'escola de València i intentar elevar, o col·laborar per elevar, la qualitat educativa dels xiquets valencians.

M'agradaria que parlaves de l'àmbit de cobertura que té l'Institut Municipal, i més específicament de quines funcions desenvolupa actualment i si agafa tots els centres de la ciutat de València o tan sols aquells que tenen una dependència municipal.

Nosaltres entenem que devem intentar atendre, en la mesura que siga possible, els centres de la ciutat de València. Ara, això no és possible, ja que manquen recur-

sos, tant de personal com materials. Per eixa raó alguns serveis els restringim a centres totalment dependents de l'Ajuntament, mentre d'altres serveis els podem ampliar a més gent. M'explique: la nostra actuació està sectoritzada en tres àrees d'actuació; per una banda, l'àrea de diagnòstic i d'orientació escolar i professional, en la que treballem en les cinc escoles que tenen dependència directa amb l'Ajuntament de València. Això no vol dir que, sempre que tinguem temps per fer-ho, no atenguem alguns casos esporàdics de xiquets que venen d'altres centres de la ciutat de València, sobretot dificultats d'aprenentatge que diagnostiquem, donem un pla de tractament i assessorem el mestre en aquesta matèria.

¿Quin seria el mecanisme d'entrada d'aquests xiquets que no pertanyen als centres de l'Ajuntament de València?

El mecanisme és que vinguen directament per part del col·legi, bé de part del tutor o del director, demanant-ho. Fem una primera recollida de dades dels pares i dels mestres i, a partir d'ahí, tenim una entrevista amb ells, veiem el xiquet i fem un pla de treball i un seguiment.

Aleshores, ¿l'institut estaria obert a qualsevol xiquet de València que ho demanara, no més caldria fer el plantejament?

Sí, fins que puguem donar servei, perquè si hi haguera una saturació molt gran hauríem de dir que no. Mentre puguem tindre temps, atendrem els casos que es presenten, siguen del centre que siguen, principalment centres públics, evitantment.

Parlàvem de les àrees d'actuació de l'institut i hem vist la primera: ¿quines són les següents?

Hi ha un altre nivell d'actuació que nosaltres anomenem d'informació, documentació i publicació, on intentem donar tota la informació possible en el tema de psicopedagogia a nivell escolar. Entre d'altres coses que duguem entre mans, des de fa temps, fem una revista semestral, anomenada «Revista de Psicologia y Pedagogía Aplicadas», sobre temes de psicopedagogia aplicada, on tractem de l'avantatge de l'escola des de l'experiència dels professionals, psicòlegs, pedagogs o mestres que tracten directament amb els xiquets. En aquesta revista hi ha un apartat que anomenem «Documentación psicopedagógica», on orientem sobre novetats bibliogràfiques, tant de llibres com de revistes, i donem informació sobre els esdeveniments que van a ocórrer o ja han ocorrit en el camp de la psicologia escolar a la nostra ciutat.

Per altra banda, per mig d'aquesta revista tenim el propòsit de fer un butlletí d'informació d'interès escolar, dirigit als mestres i als col·legis de la ciutat, contant

experiències d'investigació, tant de l'institut com d'altres institucions, com d'escoles que volen comunicar els resultats del seu treball. També editem un butlletí d'informació bibliogràfica, al que tenen accés totes aquelles persones que mantenen contacte amb l'institut. Disposem d'un centre de recursos on hi ha bibliografia especialitzada en psico-pedagogia, una hemeroteca que en aquests moments té un abast de cent-seixanta títols de revistes diferents de psico-pedagogia, tant espanyoles com estrangeres. A més a més, estem recollint tot tipus d'informació documental que els diaris de la ciutat arreglegen sobre temes psico-pedagògics.

Altra àrea fa referència a la formació del professorat. En aquest sentit, intentem fomentar una sèrie d'activitats a les escoles que intenten millorar l'ensenyament i que suposen una innovació o renovació pedagògica. En aquest sentit, a més de les activitats amb els xiquets, com la Campanya Municipal del Vidre de l'any passat, organitzem cursets i seminaris on té accés qualsevol mestre de la ciutat, totalment gratuïts, sobre temes que ens suggereixen i que podem ofertar. En aquest moment, fins desembre, hi ha sis cursets i vint-i-cinc seminaris funcionant en l'Institut Municipal d'Educació.

També feu una tasca molt interessant amb els pares, que aquí no has anomenat fins ara; tanmateix, podries explicar-la un poc.

Sí, ben cert; nosaltres tenim un concepte d'orientació que va més enllà de diagnosticar i d'actuar sols amb els xiquets. D'ahí que vulguem actuar amb tutor i pares, elements molt importants dintre de la comunitat educativa. Amb aquest sentit tenim programades per aquest curs vuitanta xerrades-col·loqui dirigides a associacions de pares, escoles de pares i qualsevol que ho demane, que tindran lloc en trenta-dos centres públics de la ciutat, aproximadament. Es tracten qüestions tals com: «Com millorar els estudis dels xiquets», «El fracàs escolar», «El joc i l'infant», «La psicomotricitat a l'escola», etcètera, i d'altres que anirem incorporant en la mida que ens els vagen demanant.

A més a més d'oferir aquestes xerrades als centres on les escoles de pares ja funcionen, ¿teniu pensat crear escoles de pares en aquells centres on encara no funcionen?

Les escoles de pares que ja funcionen ens demanen temes molt concrets, i d'altres vegades contactem amb APAs i col·legis i oferim la possibilitat de col·laborar amb la creació de l'escola de pares o la participació amb el tractament d'algun tema específic que els pugui interessar.

Al llarg de l'entrevista has fet referència a la manca de recursos per fer front al vostre àmbit ideal d'actuació. En aquest sentit, estaria interessant parlar dels aspectes pressupostaris, és a dir, dels recursos econòmics i humans amb els que conteu.

Pel que fa als recursos de tipus professional, integren l'equip mestres, pedagogs i psicòlegs, donant-se el cas que el director també és psicòleg.

Pel que fa als recursos econòmics, la única subvenció que rep és la de l'Ajuntament de València, si bé en alguns fets molt puntuals, cursets o seminaris, s'ha comptat amb la col·laboració de la Conselleria d'Educació i Ciència, a través de l'ICE.

L'Institut Municipal d'Educació té una tradició de crear instruments per al diagnòstic. ¿Què pots dir sobre eixe aspecte a hores d'ara?

Evidentment, alguns «tests» que són utilitzats a la Comunitat Valenciana i fora d'ella han estat creats per l'institut, a l'època de l'Institut Municipal d'Orientació. A hores d'ara, nosaltres estem dissenyant i utilitzant escales d'avaluació. Hi ha dues que utilitzem com instruments de diagnòstic fetes als cursos 83-84 i 84-85. Una es refereix a la detecció de problemes que apareixen a l'aula en xiquets del cicle inicial, i l'altra intenta detectar la problemàtica que plantegen els alumnes de vuitè, de tipus personal, social, etcètera.

Per altra banda s'utilitzen probes que intentem ajustar a les necessitats de cada xiquet a cada moment. També hem abordat la construcció d'instruments d'ava-

luació, diagnòstic i recuperació, per tal d'orientar la recuperació d'uns aspectes concrets que estan més deficitaris en aquests xiquets. L'últim que hem fet en aquest punt és una orientació destinada al professor del cicle inicial, basant-nos en conceptes bàsics i donant els exercicis necessaris per la reeducació.

Cal afegir que estem més per una tasca preventiva i continuada, no basant-se en accions puntuals, si més no, seguint el procés del xiquet.

La integració del deficient és un tema d'actualitat i molt discutit. ¿Quina és l'experiència i els projectes que teniu en aquesta matèria?

Aquest tema és molt complex. En aquest sentit, intentem fomentar l'activitat de recuperació a les pròpies escoles i orientem els professors i els pares perquè comprenguen els problemes del xiquet. Fins i tot, el cas d'un deficient lleuger procurem en tot moment que continue a l'escola i fem per donar-li tots els reforços oportuns perquè no siga només una integració física a l'escola.

També col·laborem amb alguns mestres d'escoles públiques que treballen amb unitats d'educació especial i amb aquells que treballen amb unitats d'integració. I per suposat, incidim molt amb els pares per tal que no existesca una marginació del xiquet més endarrerit, sinó que es pugui integrar a l'escola.

Tu eres especialista en deficiència mental. De fet, vares estar a l'elaboració del Diseño Curricular. Com expert en la matèria, ¿quina és la teua impressió personal de la problemàtica d'integració?

El tema de la integració és difícil, però n'estic prou esperançat, principalment per l'última actuació de les autoritats acadèmiques, no sols definint la filosofia de l'educació en el tema d'integració sinó posant en marxa plans d'integració que suposen una dotació de recursos materials i personals. Com deia, el tema ha d'ésser abordat des de tots els àmbits, tant pel que fa al professor com pel que fa als altres professionals que treballen el tema. I no oblidar els pares i la societat en general. Són també positius els úl-

algunos aspectos legislatius que s'han donat sobre el tema.

Esteu portant a efecte quelcom que no sol donar-se en altres contextos, doncs esteu tenint un treball inter-disciplinari mestres, pedagogs i psicòlegs, quan són freqüents els enfrontaments entre aquests professionals.

Aquesta és una cosa que jo considere molt important, com és el treball interprofessional. Perquè en 1985 no hi ha cap de professional que hi vaja de manera aïllada, i cal que hi vaja amb d'altres professionals. Un punt bàsic per la inter-disciplinarietat és que ni el mestre, ni el pedagog, ni el psicòleg, deu creure's amb la possessió de la veritat, sinó que tots tres tenen alguna cosa que fer, i el que cal fer, realment, és

treballar en equip. Nosaltres tenim gran respecte per la funció tutorial, i, de fet, tota la nostra tasca passa sempre per converses i entrevistes amb el tutor, que és una peça fonamental per a que la reforma educativa es pugui dur a terme de manera positiva.

La imatge que al final queda de l'Institut Municipal d'Educació és la d'un gabinet municipal molt gran i estructurat. Els gabinets municipals que funcionen als pobles manquen d'aquesta infraestructura. A partir d'aquesta situació, ¿què tipus de col·laboració pot haver entre vosaltres i aquests gabinets, que a escala xicoteta tenen en definitiva la mateixa finalitat que vosaltres?

Està bé que em faces aquesta pregunta. Jo trobe que el model de treball psicopedagògic que no-

altres duem és multifactorial, actuant sobre tots els elements que integren la Comunitat Educativa i, des d'eixe punt de vista, considere que és convenient fer reunions periòdiques, tipus seminari, entre les persones que treballen dintre de la Comunitat Escolar. Pel que deies de col·laboració amb els gabinets municipals, encara que el nostre marc d'actuació és la ciutat de València, crec que urgeix que els diversos plantejaments que els gabinets municipals estan tenint a nivell tècnic es donen a conèixer i tots col·laborem amb activitats de seminaris i reunions amb les ja anomenades. I per suposat que els serveis que estem donant als mestres de la ciutat estan oberts a qualsevol professional o gabinet que estiga interessat, tant en el centre de documentació com en qualsevol servei nostre que considere oportú.

EL INSTITUTO MUNICIPAL DE EDUCACION DEL AYUNTAMIENTO DE VALENCIA

Con estas líneas se pretende tan sólo dar a conocer lo que pretende el IME en el trabajo psicopedagógico que se lleva a cabo, expuesto de forma sencilla y resumida.

1. FINALIDAD

El Instituto Municipal de Educación se concibe como un centro psicopedagógico que pretende incidir en la renovación pedagógica para mejorar la calidad de la enseñanza de los centros escolares de la ciudad de Valencia, siendo un organismo dependiente del Excmo. Ayuntamiento de Valencia.

2. ANTECEDENTES

El IME arranca de otra institución denominada Instituto Municipal de Orientación, nacida en 1980, y a su vez derivada de la antigua Escuela Espe-

cial de Orientación y Aprovechamiento del Ayuntamiento de la ciudad, te-

niendo en sus inicios los siguientes objetivos:

- Seleccionar y orientar

profesionalmente a los niños bien dotados de la ciudad.

- Ejercer una terapéutica pedagógica con los niños intelectualmente deficientes.

- Investigar en el campo de la psicología infantil.

- Ejecutar asesoramiento y guía sobre los estudiantes becarios del Ayuntamiento de Valencia.

Desde 1983 el IME comienza su actual andadura con la estructura y objetivos actuales.

3. AREAS DE TRABAJO

El Instituto Municipal de Educación se configura en tres áreas de distribución del trabajo, a saber:

a) Diagnóstico, orientación escolar, asesoramiento, orientación profesional e investigación y experimentación psicopedagógica.

b) Renovación pedagógica y formación del profesorado.

c) Información, publicaciones y documentación psicopedagógica.

4. DEPARTAMENTOS

Las distintas actividades que se efectúan tienen su incidencia en distintos niveles educativos. De ahí que se arbitren actuaciones en lo que denominamos como departamentos, los cuales vienen a coincidir con distintos niveles educativos. En estos momentos están constituidos los siguientes departamentos:

a) Departamento de Educación General Básica.

b) Departamento de Escuelas Infantiles.

c) Departamento de Adultos.

d) Departamento de Educación Especial.

e) Departamento de Educación Compensatoria.

5. OBJETIVOS Y ACTIVIDADES

A continuación se especifican los objetivos pretendidos desde el IME, reseñando además algunas de las actividades que se llevan a cabo para su consecución.

a) Prestar los servicios de *documentación* de temas de psicología y pedagogía.

Ello se consigue mediante la facilitación de libros (biblioteca), revistas (hemeroteca), fichas de documentación y diversos documentos de apoyo. La biblioteca cuenta con cerca de dos mil volúmenes sobre temas de psicología, pedagogía y de diversos aspectos de la ciudad, mientras que la hemeroteca cuenta ya con más de 150 revistas especializadas, procedentes de diversos puntos del Estado y del extranjero.

b) *Difundir teorías, investigaciones, experiencias*, etcétera, que supongan un avance en la práctica y metodología educativas.

Para ello se publica la «Revista de Psicología y Pedagogía Aplicadas», así como otros documentos informativos sobre temas psicopedagógicos. El último número de la revista es el 31. Tiene una aparición semestral, dividiéndose en los apartados de editorial, artículos, documentación psicopedagógica y notas informativas.

c) *Informar* de todas aquellas actividades de interés por su interés con la educación, dirigidas tanto a profesores, padres y alumnos como a cualquier persona relacionada o interesada por el campo de la psicología.

Para esta misión se utilizan distintos cauces, tanto escritos como orales.

d) *Asesorar a los educadores* en distintos aspectos de la práctica educativa.

e) Colaborar en la *formación inicial y permanente* del profesorado y del psicólogo y pedagogo, mediante la organización de cursos, sesiones de trabajo, tertulias pedagógicas, jornadas, exposiciones y otras actividades tendentes a potenciar los intercambios de experiencias entre las personas relacio-

nadas con el trabajo psicopedagógico.

f) *Diagnóstico y orientación escolar y profesional* de los escolares, especialmente en los casos de dificultades detectadas, o en los momentos de cambio de ciclo educativo.

Las actividades que para ello se llevan a cabo son muy diversas, destacando entre otras las de pase de pruebas, corrección, extracción de resultados, establecimiento de juicio diagnóstico, pronóstico y consejo orientador, elaboración de informes escritos; entrevistas con padres, alumnos y tutores; pase de escalas de observación y registro; charlas; elaboración, seguimiento y control de programas de desarrollo individual, etcétera.

g) Colaboración y asesoramiento en la acción tutorial, sobre todo en materia de *programación y evaluación*.

Para ello se elaboran materiales de evaluación y recuperación de ciertos

problemas, asistencia a clases de apoyo, revisión de programas de trabajo, entrevistas y sesiones de trabajo con padres, etcétera.

h) *Asistencia y asesoramiento a los padres* en materia educativa.

Se imparten charlas, fomento de escuelas de padres, entrevistas, información diversa sobre temas puntuales relacionados con la educación, seminarios de padres y animación sociocultural en las escuelas de padres, etcétera.

i) *Favorecer la vinculación de la escuela al medio*.

Organización de actividades de renovación pedagógica tendentes a un mayor conocimiento y participación ciudadana, elaboración y fomento de guías didácticas sobre la ciudad y sus servicios.

j) *Otras actividades* tendentes a mejorar la calidad educativa de nuestras escuelas.

Equipo IME